

Scénář výstav Tondy Obal

Tato příloha určuje jednotlivé varianty akcí Tonda Obal na cestách a popisuje jejich průběh.

Ve všech níže uvedených variantách akce musí být splněny následující podmínky:

- Výstavou provádí pouze lektor, který má potřebné znalosti a informace o hospodaření s odpady (lektor je vyškolen a přezkoušen společností EKO-KOM, a.s.)
- Výklad lektora vychází z informačních materiálů společnosti EKO-KOM, a.s., zejména: publikace „Kam s nimi“, publikace „Vše, co potřebujete vědět o odpadech“, publikace „Příručka environmentální výchovy pro pedagogy a žáky základních škol“, pracovní desky „EKOABECEDA“, publikace „Odpady“, kniha s DVD „Vše o třídění a recyklaci odpadů“ a absolvovaného semináře „Odpady a Obaly“, webových stránek www.jaktridit.cz a www.tonda-obal.cz
- Obsah výkladu přizpůsobuje lektor věku účastníků – žáků ve školách

Metodika pro lektorskou část interaktivní výstavy TONDA OBAL NA CESTÁCH

Úroveň PV – prvotní vzdělávání (cca poslední třída MŠ – 2. třída ZŠ)

Přípravná fáze

Lektor odstraní všechny překážky, které by mohly bránit dětem v pohybu a hraní připravených her, tzn. odstraní stolky či židličky. V případě, že ve třídě bude koberec, děti mohou sedět přímo na zemi, pokud zde koberec nebude, lektor připraví pro děti sedátka či židličky tak, aby ve třídě zbyl dostatek prostoru pro další aktivity. Dále si lektor připraví vše, co k hodině bude potřebovat: rozmístí po místnosti obrázky s odpadky různých druhů, připraví si CD přehrávač, domino a odměny pro děti.

Motivační fáze

Lektor přečte nebo pustí na přehrávači příběh o čarodějnici.

Aktivizační fáze

Hra „Na čarodějnici“: Lektor vysvětlí dětem pravidla a společně si ji zahrají.

Lektor děti pochválí za to, že čarodějnici přemohly. Pak společně s lektorem vytřídí obrázky odpadků na základě toho, zda jsou vyrobeny z papíru, plastu, skla, či zda se jedná o nápojový karton. Děti mohou pracovat samostatně nebo ve skupinkách, kdy jedna skupinka hledá předměty z papíru, druhá shromažďuje předměty z plastů, třetí ze skla a poslední vyhledává nápojové kartony. Když jsou obrázky odpadků vytříděny, děti od lektora dostanou za úkol zjistit, co se z vyhozených odpadků může dále vyrábět. Lektor využije pracovní list, kde budou nakresleny jednak obaly (odpadky) a také nové výrobky. Odpadek a nový výrobek, který z něj jde vytvořit, budou spojeny čárou zapletenou v bludišti.

Závěr

Lektor děti pochválí za to, že zachránily Veselé království a zeptá se jich, jestli i my, v České republice, můžeme třídit odpadky. Domluví se pak s dětmi, že tak, jak se to dnes naučily, budou třídit odpad i doma s rodiči. Pro tuto příležitost jim pan král a paní královna dali jako odměnu několik her, které mohou hrát ve školce nebo doma.

Úroveň ZV1 (cca 3. – 5. třída ZŠ)

Přípravná fáze

- Lektor se dostaví **do učebny minimálně 15 minut před začátkem hodiny**. Je důležité mít zjištěno, jaká věková kategorie žáků lektora čeká a také počet žáků.
- Lektor připraví třídu na realizaci semináře. Pokud je to možné, tak v zadních řadách srazí na dvou místech vždy dvě až tři lavice k sobě a připraví tak místo pro práci ve skupinách. (Je možné se domluvit se školou telefonicky, zda by úpravu třídy nezajistila).
- Lektor si připraví pomůcky na jednotlivá stanoviště (tištěné materiály, vzorky a panely). Na tabuli lektor načrtne rozložení bodů z úkolu č. 4 v pracovních listech na doma. **Je nutné, aby lektor věnoval přípravě dostatečnou pozornost a aby byl připraven ještě před začátkem semináře.**
- Pokud se třída na příchodu opozdí o 5-10 minut, urychlí lektor úvodní fázi. Pokud se třída opozdí více, vynechá lektor úvodní fázi.

Úvodní fáze

Úvodní fáze bude trvat **cca 15 minut**. V rámci této fáze by mělo proběhnout přivítání, motivace k další práci a vyhodnocení pracovních listů z přípravné prezentace. Následuje rozdělení do tří skupin.

Samotná realizace kooperativní výuky

Lektor v krátkosti informuje žáky o významu a umístění tří stanovišť. Vyšle jednotlivé skupinky na jednotlivá stanoviště.

Každému stanovišti bude věnováno pět minut. Lektor v průběhu času prochází mezi žáky a upřesňuje úkoly. Po uplynutí pěti minut je informuje a vyzve k přemístění na další stanoviště.

Vyhodnocení

Tato fáze by měla trvat kolem deseti minut.

Lektor vybere od všech skupin jeden exemplář pracovních listů. Postupně se věnuje jednotlivým úkolům a společně s žáky prochází správná řešení. Šikovné skupiny ohodnocuje žetony.

Nyní je prostor na případné dotazy, které si žáci připravili.

V úplném závěru odmění lektor skupinky i jednotlivce se zohledněním počtu nasbíraných žetonů.

Úroveň ZV2 (cca 6. – 9. třída ZŠ)

Přípravná fáze

- Lektor se dostaví na místo semináře **minimálně 15 minut před jeho začátkem**. Je důležité mít zjištěno, jaká věková kategorie žáků lektora čeká a také počet žáků.

- Lektor připraví třídu na realizaci semináře. Nejprve uspořádá lavice tak, aby žáci mohli pracovat ve třech skupinkách. (Je možné se domluvit se školou telefonicky, zda by úpravu třídy nezajistila).
- Lektor si připraví pomůcky na jednotlivá stanoviště (tištěné materiály, demonstrační předměty i tablet. Připraví počet karet na losování, aby byly skupinky přibližně stejně početné. **Je nutné, aby lektor věnoval přípravě dostatečnou pozornost a aby byl připraven ještě před začátkem semináře.**
- Pokud se třída na příchodu opozdí o více jak pět minut, vynechá lektor motivační fázi a přejde hned k té aktivizační.

Úvodní fáze

Úvodní fáze bude trvat **minimálně 5 minut a maximálně 7 minut**. V rámci této fáze by mělo proběhnout přivítání, motivace k další práci a vyhodnocení pracovních listů z přípravné prezentace.

Na konci úvodní fáze proběhne rozdělení do čtyř skupin.

Samotná realizace kooperativní výuky

- **Tato fáze trvá 15 minut.** Lektor velice konkrétně vysvětlí zadání. Žáci budou rozděleni do tří skupin. Každá skupina dostane vlastní téma, kterým se bude zabývat a zároveň jí bude přidělena forma čerpání informací. Skupina také dostane sešit s pracovním listem, který by měl skupině pomoci s přípravou pro vlastní prezentaci. Konec časového úseku věnovaného plnění úkolů oznámí lektor.
- **Lektor zdůrazní důležitost závěrečné prezentace.** Uvede informaci o stupni intenzity obsahu vyučování.

Vysvětlí žákům, že nejvíce se člověk sám naučí, když učí ostatní. Uvede důležité pravidlo, že prezentace se musí zúčastnit všichni členové skupiny. Dá možnost, aby skupina při prezentaci využila obrázky, ukázkou produktů vyrobených z recyklovaných materiálů apod.

- Žáci dále pracují samostatně na čtyřech stanovištích: Recyklační koloběh, Mýty a fakta, Nové výrobky a Zajímavosti z internetu.

Závěr

Každá skupina dostane prostor k prezentaci toho, co se dozvěděla prostřednictvím úkolu na pracovních listech. Na prezentaci všech skupin je nutno vyčlenit celkem **20 minut**.

Pracovní listy by měly skupinu dovést k souvislému, pětiminutovému projevu, který může nakonec lektor (krátce!) okomentovat, popř. doplnit.

V po skončení prezentací by měl zbýt čas na zodpovězení dotazů, které v průběhu prezentace a současné hodiny zůstaly nezodpovězeny.

Na úplný závěr lektor odmění žáky dle jejich práce v hodině drobnými odměnami.

Scénář k výstavě „TONDA OBAL NA CESTÁCH“ (TO)

Podmínky provádění výstavy

- Výstava je prováděna ve škole pro jednotlivé skupinky: min. 20, max. 40 účastníků
- Během jedné akce uskuteční jeden lektor 4-6 lektorovaných výstav (cyklů).
- Na jednu akci mohou vyjet 1-3 lektori.
- Výklad k výstavě a diskuse s účastníky: cca 45 min (vyučovací hodina)

Vybavení výstavy:

- Obaly, odpady a recyklované výrobky – kufr s výstavními exponáty k jednotlivým komoditám: papír, plasty, sklo, kovy, nápojové kartony
- Tondova hra: 7 barevných popelnic, jeden plastový box a 32 destiček s obrázky druhů odpadů
- Notebook s projektorem a plátnem k promítání prezentace.

Příprava výstavy

- Lektor si v dostatečném časovém předstihu zjistí informace o systému třídění odpadu, jeho dalšího dotřídění a recyklace v dané obci/městě
- Zdroj informací o hospodaření s odpady v dané oblasti: regionální manažer a dispečink EKO-KOM, a.s. (pokud nebude mít společnost EKO-KOM dostatek místních informací, předá kontakt na zástupce svozové firmy, popř. obecního/městského úřadu)
- Do třídy se lektor dostaví v dostatečném časovém předstihu – minimálně 10 min před začátkem hodiny.
- Rozmístění výstavy ve třídě: Popelnice pro hru umístí lektor vedle sebe v čele třídy tak, aby na ně všichni žáci viděli. Kufr je umístěn na volném viditelném místě. V případě využívání prezentace nebo pouštění videa vše připraví ke spuštění.

Provedení výstavy:

1. Tondova hra:

1. Lektor se s dětmi baví na téma: *Co je odpad? Jak a kde vzniká? Jakým způsobem u nich odpad třídí? Které druhy odpadu třídí? Jakou barvu mají jednotlivé nádoby na tříděný odpad? Během debaty umísťuje na popelnice nápisy s názvy odpadů.*
2. Lektor vyjasní *dětské představy o systému třídění odpadů v obci, upřesní a upozorní, že se třídění odpadů v jednotlivých obcích/svazových oblastech může lišit (připomene, že vždy záleží zejména na možnostech dotřídění a zpracování odpadu!)*
3. Děti přistupují k nádobám a „třídí odpady“ - *nahlas řeknou, jaký druh odpadu si vylosovali, kam a proč ho odhazují (pozn.: toto je ideální případ, pokud se budou děti hodně bránit, je možné vynechat)*

2. provádění výstavou

4. Lektor rozmístí barevné popelnice s vytríděnými odpady před desky s koloběhy (žlutá popelnice k plastům apod.)
5. na začátku výkladu k jednotlivým komoditám lektor vyndá „odpad“ z příslušné nádoby, ukáže je dětem a vysvětlí, proč jednotlivé druhy odpadu do dané nádoby patří/nepatří
6. výklad ke každé komoditě pokračuje ukázkami exponátů s příslušným komentářem v pořadí, které je znázorněno na deskách v cyklech: výrobek – odpad – třídění a dotřídění – druhotná surovina (např. skleněné střepy) a její zpracování – recyklovaný výrobek. *Při výkladu je důležité zdůrazňovat JAK a PROČ se jednotlivé druhy odpadů třídí. Lektor seznámí děti s druhy odpadů, které do tříděného odpadu nepatří, vysvětlí důvody a zdůrazní potřebu správného třídění.*

3. Diskuse

7. Lektor doporučí dětem, jak je možné jednoduše třídít odpady již doma, ukáže obrázky s návody na třídění jednotlivých komodit; doporučí jim, aby se na další informace dotazovaly ve firmě, která tříděné odpady v dané obci/městě sváží, popř. na obecním/městském úřadě. Poté vyzve děti k diskusi
8. Pokud lektor na některý dotaz nezná odpověď, otevřeně se přizná a vyzve děti, aby svůj dotaz napsali přímo Tondovi (e-mail: tonda@ekokom.cz)

Na závěr výstavy lektor předá kontaktní osobě ve škole tašku s materiály do výuky a upozorní na nabídku seminářů pro učitele se zaměřením na hospodaření s odpady.

VARIANTNÍ MOŽNOSTI VÝSTAVY „TONDA OBAL NA CESTÁCH“

Pokyny k výstavě „MALÝ TONDA OBAL“

Klasickým příkladem pro uspořádání MTO je malotřídka, mateřská škola nebo školní družina. Tyto akce se mohou konat pouze tam, kde není dostatečný počet žáků na konání TO. Během jednoho výjezdu je možné jedním lektorem zrealizovat maximálně dvě akce MTO.

Podmínky provádění výstavy

- Výstava může být prováděna pouze ve školách, kde není dostatečný počet žáků pro realizování klasické výstavy TO. Případně tam, kde to nedovolují časové podmínky.
- V případě ZŠ odpovídá jedno provedení dvěma až třem cyklům pro různé skupiny 20-40 žáků. Každý z těchto cyklů je v délce jedné vyučovací hodiny. V případě MŠ se za akci MTO považují minimálně tři cykly přednášek (každý pro 15-30 žáků) trvajících v souhrnu dvě až tři hodiny.
- Na jednu akci typu MTO může vyjet jeden lektor.
- Délka trvání celé akce je 2-3 hodiny.
- Výklad k výstavě plus hry s účastníky by měl být v rozsahu 20-45min.

Vybavení výstavy, příprava a její provádění jsou identické s klasickým formátem výstavy TO.

Pokyny k akcím RTO (Rozšířený Tonda Obal)

Využití tohoto programu na škole je alternativou k akci TO, doplněnou o atrakce. Jiným příkladem tohoto programu je využití v rámci regionální kampaně.

Podmínky provádění akce RTO

- Délka trvání, počet lektorů, počet promotérů i počet atrakcí pro danou akci musí být vždy upřesněny předem. Minimální počet lektorů pro akce do 5ti hodin je jeden lektor. Pro akce delší pak dva lektoři.
- V rámci školních akcí může být program v rozsahu 3-5hodin.

- Školního RTO se účastní jeden, v případě potřeby dva lektori, kteří jsou doplněni stejným počtem promotérů.
- RTO v rámci školní akce by mělo být realizováno pro 35-50 dětí/hod. Při potřebě vyšší kapacity jsou zapojeni další promotéři v rozsahu 50-70 dětí/hod jeden promotér navíc, 70-90 dětí/hod dva promotéři navíc.
- Součástí akce je vždy výstava TO plus minimálně dvě atrakce.
- Výklad k výstavě by měl být v rozsahu 15-30 min.
- Úkolem lektorů je kromě vedení výkladů zodpovídat dotazy kolemjdoucích a aktivně je lákat k výstavě a aktivitě u lektorského stolu.
- Úkolem promotérů je aktivně oslovovat návštěvníky akce, zejména dětské a nabízet jim účast na atrakcích. Zároveň však také kontrolovat pravidla vstupu na atrakce a dodržování pravidel bezpečnosti.

Příprava výstavy a atrakcí

- Lektor si v dostatečném časovém předstihu zjistí informace o systému třídění odpadu, jeho dalšího dotřídění a recyklace v dané obci/městi
- Zdroj informací o hospodaření s odpady v dané oblasti: regionální manažer a dispečink EKO-KOM, a.s. (pokud nebude mít společnost EKO-KOM dostatek místních informací, předá kontakt na zástupce svozové firmy, popř. obecního/městského úřadu)
- Lektor vše připraví v dostatečném časovém předstihu – přípravu začne minimálně 30 min před začátkem akce.
- Rozmístění výstavy: Lektor postaví stan a stolky tak, aby koloběhy s odpady a další grafická znázornění byly nejlépe viditelné příchozím z čela stanu. Popelnice pro hru umístí lektor vedle sebe tak, aby na ně všichni diváci viděli. Kufr je umístěn na volném viditelném místě.
- Atrakce vyloží lektor s promotéry z auta a připraví na místa, kde budou využívány.